

José Pijoan – Dějiny umění 5

Kněžní klub a Balios, 1999

José Pijoan¹ patří k významným španělským historikům a znalcům umění, jenž vytvořil praktický souhrn Dějiny umění v komplexu deseti svazků. Tento celek detailně popisuje a rozebírá nejširší paletu umělců působících v uměleckých slozích od pravěku až po 20. století. Pátý svazek Dějin umění se zabývá výhradně renesancí, tedy stylem vznikajícím v průběhu 14. století na Apeninském poloostrově.

Knih je psána výkladovým stylem a zahrnuje množství barevných fotografií děl, které text znamenitě doplňují. Ačkoliv je slovní zásoba široká a text odborný, je i přesto kniha jednoduše pochopitelná. Autor nevkládá do textu vlastní názory na umělecká díla, vše je popisováno objektivně a věcně. Na čtenáře působí výklad jednotlivých období renesance jako naučný text, kde však nedominuje nepřeborné množství jmen a pojmů, čím se kniha stává atraktivní i pro laické zvědavé čtenáře, kteří se chtějí o renesanci dozvědět podrobnější informace. José Pijoan též výtečně uvádí čtenáře do doby 14. - 16. století, společnosti Apeninského poloostrova a odhaluje roušku tajemství vzniku jednotlivých děl renesančních mistrů.

Knih má 320 stran a je rozdělena na deset kapitol, které se člení zprvu podle období jednotlivých směrů a hnutí v období 14. - 16. století, posléze se kapitoly zabývají jednotlivými význačnými renesančními umělci včetně jejich nejslavnějších děl ve velice detailním měřítku. Autorem kapitol 1 – 6 a 8 je José Pijoan, zbylé vzešly z pera Marca Rosciho² a Luciana Bertioho³. Popisy k jednotlivým obrázkům v knize napsala María Luisa Borrásová, o český překlad se postaral Jiří Pechar. Na konci knihy se nalézá přehledný rejstřík, usnadňující orientaci v knize.

Na prvních stránkách se můžeme dočíst o tom, co samotnému vzniku renesance předcházelo. Důležitou roli sehráli zejména pisánští sochaři, kteří položili jak v profánním, tak i v sakrálním umění jasné základy novému slohu. Autor text, ostatně jako v celé knize, průběžně doplňuje fotografiemi děl, která jsou pro dané sochaře zcela klíčovými skulpturami.

¹ též architekt a básník; žil v letech 1880 - 1963

² autor desáté kapitoly: Leonardo da Vinci; italský historik umění; narodil se v roce 1928

³ autor osmé kapitoly: Botticelli; italský historik umění; žil v letech 1922 - 2012

Ve druhé kapitole Pijoan ve zkratce hovoří o počátcích středověkého malířství v Itálii, jelikož zde se rovněž nalézá velmi výrazná inspirace, a tudíž se jedná o jakýsi předstupeň malířství renesančního. Zcela stěžejní je zde technika malby, která zůstane až do počátku 16. století v podstatě nezměněna. Dále je v této kapitole nastíněna biografie a tvorba italského velikána Giotto, jenž je považován za zcela zásadní osobnost středověkého malířství na Apeninském poloostrově. Pro konkrétnější představu o jeho díle nalezneme v tomto úseku knihy několik snímků fresek, vskutku trefně zvolených pro prezentaci specifického stylu Giotto. Třetí kapitola výstižně popisuje sienské malířství, Pijoan se opětně zaměřuje na životy a díla nejpodstatnějších umělců ze Sieny, kterými byli slavný předchůdce renesance Duccio, jeho pokračovatel Simone Martini a bratři Pietro a Ambrogio Lorenzetti, kteří mistrně spojují sienskou a giottovu školu, a na to, jak se jejich umělecká tvorba vzájemně inspirovala. Čtenář dokonce nalezne okolnosti vzniku nejvěhlasnějších fresek sienských mistrů, a zjistí, co malíře inspirovalo k malbě témat, jež se jim zprvu vůbec nezdála přitažlivá. Čtvrtá kapitola se primárně zabývá malířskou tvorbou Jana van Eycka, avšak nastiňuje i jiné představitele vlámského malířství 15. století, jimiž byli i jeho bratr Hubert van Eyck, Robert Campin, Rogier van der Weyden či Hugo van der Goes. V následující kapitole se dočteme vše o Fillipu Brunelleschim a o specifických florentské architektury. Kapitola je vskutku perfektně doplněna obrázky staveb reprezentujících typické italské quattrocento a Brunelleschiho tvorbu. Sochařsky zaměřený šestý oddíl knihy přibližuje díla a životy nejslavnějších toskánských sochařů 15. století, tedy Lorenza Ghibertiho, Fillipa Brunelleschiho, Andrea di Cione, zvaného též Verrocchio, Jacopa della Quercia a Luky della Robbia. Opětovaně bych vyzdvihla trefné doplnění textu detaily jednotlivých soкултур a reliéfů toskánských mistrů. Další sekce knihy se věnuje rovněž umění sochařskému, avšak autor, jsa fascinován natolik skulpturami Donatella, zde již jiné sochaře neuvádí, naopak podává vyčerpávající informace pouze a jenom o životě a umělecké produkci tohoto velikána, jehož celé jméno zní Donato di Niccoló di Betto Bardi. Osmá kapitola vykresluje životní příběhy malířů rané renesance, jimiž byli například Masaccio, Andrea del Catagno, Paolo Ucello, Fra Angelico, Filippo Lippi nebo Piero della Francesca a podrobné popisy stylu jejich tvorby, nevyjímaje okolnosti vzniku mistrných maleb. Předposlední sekce knihy předkládá podrobnou biografii Alessandra Filipepiho, známějšího pod jménem Botticelli, Pijoan se zaměřuje na nejzdařilejší obrazy malíře, uvádí u nich rozbor techniky malby, inspirace k tvorbě díla a současnou geografickou lokaci jednotlivých obrazů či fresek. Poslední, bezesporu čtenářsky nejlákavější, oddíl svazku

líčí život, tvorbu a objevy velikána Leonarda da Vinciho. Text doplňují nejen reprodukce děl, ale i črty a studie Leonardových vynálezů.

José Pijoan přistupuje k popisu dějin renesance na jedné straně sdělně a naučně - jako znalec výtvarného umění, na druhé straně však čtenáře poutavě vtahuje do děje a zápletek osobních životů jednotlivých umělců, což celou knihu nebývale oživuje a činí ji čtenářsky lákavější. Barevné reprodukce (ať už staveb, maleb, fresek či soch) jsou zcela vhodně doplněny podrobnými popisy a upozorněními na zajímavosti, kterých by si měl čtenář přednostně všimnout. Občasně se můžeme setkat s reprodukcí zevrubné části výtvarného díla, přibližující mnohdy nejdůležitější detail celku uměleckého díla. Autor precizně a úslužně vysvětluje důležité aspekty děl mistrů, avšak zveřejněným reprodukcím nepřizpůsobuje sebemenší kritiku. Celkově je kniha neobyčejně čtivá, příjemně graficky zpracovaná a mimořádně naučná.

Knihu bych jednoznačně doporučila jak studentům a náročnějším čtenářům, tak i laické zvědavé veřejnosti. Studenti mohou prostřednictvím knihy dokonale pochopit atmosféru doby, diferencovat vztahy elity či nižších vrstev společnosti, a v neposlední řadě se také jistě důkladně seznámit s okolnostmi vzniku a průběhem renesance, což de facto znamená, že tuto knihu mohou využít především studenti humanitně zaměřených oborů, ať už se jedná primárně o studium dějin umění, eventuálně estetiky, rovněž však i studium historie. Laickým zájemcům o umění kniha prezentuje informace potřebné k základní orientaci v renesančním uměleckém slohu, leč skýtá i mnohá doposud neodhalená tajemství a může se tedy stát dokonalou učebnicí předkládající úplný, jedinečný a jednoduše srozumitelný výklad.

Literatura:

PIJOAN, José. Dějiny umění 5. Vyd. 4. Knižní klub a Balios, 1999, Praha. 320 s. ISBN 80-242-0024-4